

การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของชายไทย

นางสาวระพีพรรณ พันธุ์รัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

สาขาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-058-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI MALE PARTICIPATION IN DOMESTIC CHORES

Miss Rapheephan Phanthurat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Demography

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-058-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของชาวไทย
โดย นางสาวระพีพรรณ พันธุ์รัตน์
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา กิระนันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กัสสร ลิมานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒน์วดี ชูโต)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ระพีพรรณ พันธุ์รัตน์ : การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของชายไทย
Thai Male Participation in Domestic Chores. อาจารย์ที่ปรึกษา รศ. มาลินี วงษ์สิทธิ,
98 หน้า. ISBN 974-333-058-5

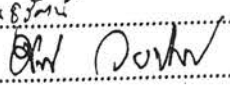
การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของชายไทยกับภรรยา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นของโครงการสำรวจสถานภาพสตรีและภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2536 ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือสตรีกำลังสมรสอายุ 15-44 ปี จำนวน 2,800 คน

ผลการศึกษาพบว่า เกือบทุกกิจกรรมในครัวเรือน สามีมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม แต่ละกิจกรรมน้อยกว่าสตรีประมาณ 3 เท่า ยกเว้น การดูแลเด็กเล็กและดูแลคนแก่ที่ร้อยละในการมีส่วนร่วมระหว่างสามีกับสตรีแตกต่างกันไม่มาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางไขว้และทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ ผลปรากฏว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ระยะเวลาสมรส อาชีพของสามี อาชีพของสตรี เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความแตกต่างระหว่างการศึกษาศรีและสามี ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ การมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน ความแตกต่างระหว่างอายุของสตรีกับสามี และเชื้อสายของสามี ส่วนทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศของสตรี มีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ พบว่า ตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีได้ร้อยละ 5 และมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรที่อธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้มากที่สุด คือ การมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน รองลงมาคือ ระยะเวลาสมรส จำนวนสมาชิกในบ้าน ความแตกต่างระหว่างการศึกษาศรีกับสามี อาชีพของสตรีและเขตที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

ภาควิชา ..... สังคมวิทยา
สาขาวิชา ..... ประชากรศาสตร์
..... 2542

ลายมือชื่อนิสิต ..... ระพีพรรณ พันธุ์รัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

3971420224 : MAJOR DEMOGRAPHY
KEY WORD: GENDER ROLE / DOMESTIC CHORES / THAI MALE
RAPHEEPHAN PHANTHURAT : THAI MALE PARTICIPATION
IN DOMESTIC CHORES.
THESIS ADVISOR : ASS. PROF. MALINEE WONGSIT.
109 PP. ISBN. 974-333-058-5

The purpose of this study is to compare patterns of participation and factors affecting level of participation of Thai males in domestic chores with their wives. The data are from the survey project entitled "A Study on the Status of Women and Fertility in Thailand" conducted in 1993 by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. The sample comprises of 2,800 currently married women aged 15-44 years.

The study reveals that a husband participates in domestic chores three times less than his wife. The level of male participation stays within that range in almost domestic chores except in child rearing and elderly care. The differences between male and female participation for these tasks are quite different.

The results from cross-tabulations and Chi-square tests show that variables that are statistically significant and in accordance with the hypotheses consist of age difference between wife and husband, duration of marriage, wife's occupation, husband's occupation, areas of residence, number of household members and educational differences. However, the variables which are statistically significant but do not support the hypotheses consist of having children of 13 years and over, age difference between wife and husband and husbands' family background. As for wife's attitude toward gender role, it is found to be in line with the hypothesis but carries no statistical significance.

Results of the Multiple Classification Analysis indicate that the variables in the model explain a variation in husbands' participation in domestic chores only five percent. When all other independent variables are controlled, the attribute of having children aged 13 years or over can best explain the variation. This is followed by duration of marriage, wife's occupation, number of household members, educational differences and areas of residence, respectively.

ภาควิชา.....สังคมวิทยา
สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์
2542
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิติ.....ร.พีพณช พงษ์รัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ รศ. มาลินี วงษ์สิทธิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาอ่าน แก้ไขและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมาตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. กัสสร ลิมานนท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอ่าน แก้ไขและให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา อีกทั้งยังกรุณาแก้ไขชื่อวิทยานิพนธ์ให้เหมาะสม ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. งามพิศ สัตย์สงวน ผศ. ดร. พัฒนาวดี ชูโต และ ผศ. สุริชัย หวันแก้ว กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชากรศาสตร์ ที่กรุณาให้ใช้ข้อมูลโครงการสำรวจสถานภาพสตรีและภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย ในการศึกษา และกราบขอบพระคุณที่กรุณาให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้อันเป็นพื้นฐานสำหรับการทำวิทยานิพนธ์

ขอบพระคุณ คุณศิริวรรณ สิริบุญ นักวิจัยของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติ อีกทั้งยังกรุณาให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณคุณ ชัยวิทย์ วรบุตร ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ขอขอบคุณเพื่อนๆ สถาบันฯ รุ่นสุดท้ายทุกคน สำหรับกำลังใจ และความช่วยเหลือทุกด้าน

กราบขอบพระคุณหอพักนิสิตหญิงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุณาให้ที่พักอาศัยตั้งแต่เริ่มศึกษาในระดับปริญญาตรี กราบขอบพระคุณ ผศ. เพ็ญพรรณ ชังคง และคุณอังฉารวรรณ จันทร์เพ็ญศรี ที่กรุณาเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา กราบขอบพระคุณครูโก้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอบคุณมิตรที่แสนดีทุกคน ที่คอยช่วยเหลือทั้งด้านกำลังใจและกำลังใจทรัพย์ ขอขอบคุณที่กิตติคม พันธุ์รัตน์ พี่ชายแสนดีที่คอยสนับสนุนกำลังใจไม่เคยมืออดห่าง ขอกราบขอบพระคุณ “ครู” ในอดีตทุกท่าน ที่ช่วยเปิดโลกทัศน์แห่งวงวิชาการแก่ผู้วิจัย และกราบขอบพระคุณ พ่อกับแม่ ที่คอยสนับสนุน ให้โอกาสและความเข้าใจ และขอบคุณกำลังใจขึ้น ๆ ลง ๆ ของผู้วิจัยเองที่มีมาจนกระทั่งถึงวันนี้

ระพีพรรณ พันธุ์รัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	5
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	
ในครัวเรือนของชาย.....	7
2. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของชาย.....	9
3. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	
ในครัวเรือนของชาย.....	11
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	23
สมมติฐานในการวิจัย.....	24
ขอบเขตในการศึกษา.....	25
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	25
2. ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล	
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	28
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	29
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	30
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	35
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	36

3. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี	
1. ลักษณะการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามีกับสตรีโดยภาพรวม.....	42
2. อัตราส่วนร้อยละที่สามีและที่สตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนแต่ละกิจกรรม จำแนกตามลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ.....	44
4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี	
1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี โดยการวิเคราะห์ตารางไขว้.....	53
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในครัวเรือน ของสามี โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ.....	74
2.1. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมและปัจจัยอื่น ๆ	74
2.2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี โดยวิธีการจำแนกพหุ.....	77
5. สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	89
รายการอ้างอิง.....	92
ประวัติผู้วิจัย.....	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ร้อยละของสตรี จำแนกตามลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ	38
2. ร้อยละของสตรี จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนแต่ละกิจกรรม.....	40
3. ร้อยละของสตรี จำแนกตามจำนวนกิจกรรมและระดับการมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี.....	41
4. อัตราส่วนร้อยละที่สามีและที่สตรี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนแต่ละกิจกรรม จำแนกตามลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ	49
5. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและความแตกต่างระหว่างอายุของสตรีกับสามี.....	54
6. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและระยะเวลาสมรส.....	56
7. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี ระยะเวลาสมรสและความแตกต่างระหว่าง การศึกษาของสตรีกับสามี	57
8. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและการมีบุตรอายุ 13 ปีขึ้นไปในบ้าน.....	58
9. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและอาชีพของสตรี.....	60
10. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี อาชีพของสตรีและความแตกต่างระหว่าง การศึกษาของสตรีกับสามี.....	61
11. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและอาชีพของสามี.....	63
12. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและเขตที่อยู่อาศัย	64

ตารางที่(ต่อ)

หน้า

13. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและจำนวนสมาชิกในบ้าน.....	66
14. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี จำนวนสมาชิกในบ้านและเขตที่อยู่อาศัย.....	67
15. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและความแตกต่างระหว่างการศึกษาของสตรีกับสามี.....	69
16. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามี ความแตกต่างระหว่างการศึกษาของสตรีกับสามี และเขตที่อยู่อาศัย.....	70
17. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและเชื้อสายของสามี.....	72
18. ร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในครัวเรือนของสามีและทัศนคติเรื่องบทบาทระหว่างเพศของสตรี.....	73
19. สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้วัดระดับการมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี.....	76
20. การวิเคราะห์การจำแนกพหุ(MCA) คะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมในครัวเรือนของสามีจำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	81
21. สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมในครัวเรือนของสามี.....	88